

PULCHRA

Participatory Urban Learning Community Hubs through
Research and Activation

Podręcznik dla zespołu reporterów

Autorzy: TEREZA, Education Center
Polskie tłumaczenie: Centrum UNEP/GRID-Warszawa

Projekt ten otrzymał dofinansowanie z unijnego programu „Horyzont 2020” w ramach umowy o udzielenie dotacji nr 824466

Projekt współfinansowany z programu Unii Europejskiej „Horyzont 2020”

Partner projektu w Polsce

DZIESIĘĆ KROKÓW DO NAPISANIA DOBREGO RAPORTU

Niech inni dowiedzą o Waszym projekcie!

Głównym efektem informowania o wynikach pracy Waszego zespołu będzie raport. Współpracujcie z całym zespołem i stale zbierajcie informacje o badaniach, wypowiedziach kluczowych osób, a kiedy poczujecie, że wszystko do siebie pasuje, zacznijcie pisać raport. Zawrzyjcie w raporcie wszystko czego się nauczyliście oraz to, jakie badania przeprowadziliście. Opiszcie wszystkie wydarzenia i spotkania. Przedstawiamy Wam dziesięć kroków, które mogą być pomocne nie tylko podczas pisania raportu, ale także postów na blogu, informacji prasowych lub artykułów.

1. Wybierzcie temat.

Temat raportu może być taki sam jak temat całego projektu. Możecie też wybrać tylko część działań, które zrealizowaliście. Ważne, aby było to interesujące nie tylko dla Was, ale przede wszystkim dla Waszych czytelników. Nie zapomnijcie, że jest to praca zespołowa. Zastanówcie się: czy to temat, na który zgodziła się większość z Was?

2. Zacznijcie od wyszukiwania informacji.

Możecie uzyskać informacje z artykułów w Internecie i czasopismach lub bezpośrednio z wywiadów. Zacznijcie od informacji, które znajdziecie w Internecie lub w tradycyjnej formie drukowanej. Przejrzyjcie to, co zostało napisane na wybrany przez Was temat. Zajrzyjcie na oficjalne strony internetowe instytucji/organizacji zajmujących się Waszym zagadnieniem i przeczytajcie artykuły naukowe na ten temat. Zacerpnijcie też porad ekspertów zajmujących się Waszym tematem. Może pomocna będzie także rozmowa z działaczami społecznymi, władzami miasta, czy dyrektorem szkoły?

Wyobraź sobie na przykład projekt mający na celu remont pobliskiego parku. Przed tworzeniem koncepcji warto zapytać odwiedzających, czego ich zdaniem brakuje w parku. Może Was to zainspiruje i doprowadzi do nowych pomysłów? Nie wahać się pytać rodziców/sąsiadów lub znajomych, którzy mieszkają w okolicy. Jeśli chcesz napisać dobry raport, będziesz potrzebować przede wszystkim poglądów osób najbardziej zaangażowanych w wybrany temat.

3. Przygotujcie pytania do dyskusji.

Zawsze lepiej być dobrze przygotowanym do rozmowy, niż mieć nadzieję, że pytania i tematy przyjdą do Was podczas dyskusji. Nie bójcie się zapytać nieznajomych osób (zarówno w kontakcie mailowym jak i twarzą w twarz). Przywitajcie się, bądźcie uprzejmi i wyjaśnijcie, że chcielibyście zadać kilka pytań dotyczących Waszego tematu. Zawsze pamiętajcie o informacji z jakiej szkoły jesteście i w jakim projekcie uczestniczycie. Pewnie nie zawsze spotkacie się z pozytywną odpowiedzią, ale nie zniechęcajcie się.

4. Wyruszcie w teren.

Ważne, abyście dobrze znali teren Waszych badań i dobrze odkryli te miejsca, tak aby realistycznie przekazać czytelnikom wszystkie informacje.

Bądźcie autentyczni oraz opiszcie swoje odczucia i przemyślenia. Nagrywajcie wywiady i całą wizytę na dyktafon lub telefon komórkowy, ale nie zapominajcie o robieniu również pisemnych notatek na miejscu. Zapisujcie Wasze spostrzeżenia, przemyślenia, pomysły i ciekawe rzeczy, które nie znajdują się na nagraniu.

5. Nie zapomnijcie o grafice – zdjęciach, filmach, wykresach i infografikach.

Zanim zaczniecie robić zdjęcia lub nagrywać, nie zapomnijcie upewnić się, że ludzie, których chcecie przedstawić w mediach się na to zgadzają. Oczywiście nie dotyczy to przypadkowych przechodniów, będących jedynie tłem. W przypadku dzieci (zwłaszcza dzieci poniżej piętnastego roku życia) upewnijcie się, że macie pisemną zgodę rodziców i szkoły.

Zdjęcia

Materiał reportażowy powinien być pełen akcji, przedstawiać konkretną historię. Zdjęcia powinny być dobrej jakości (ponad 3MB na drukowanie, a co najmniej 2MB na publikację w sieci).

Wideo

Również film musi być dobrej jakości, aby pokazywał to co chcecie przekazać. Zanim zaczniesz kręcić film, przygotuj się:

- ✓ Czy jesteście w cichym i spokojnym miejscu?
- ✓ Czy nie kręcicie filmu pod światło?
- ✓ Czy obraz jest ostry?
- ✓ Nagracie dźwięk oddzielnie na telefon komórkowy (drugi) lub dyktafon w przypadku, gdy dźwięk z filmu jest złej jakości. Jeśli nie macie mikrofonu, a środki bezpieczeństwa na to pozwalają, stańcie blisko filmowanej osoby.
- ✓ Jeśli możecie, użyjcie statywu, aby zapobiec drganiom obrazu. Nowe smartfony zazwyczaj mają wbudowany stabilizator. Upewnij się, że jest włączony.
- ✓ Film na YouTube nakręć poziomo, ale film na Instagramie i Facebooku będzie lepszy w układzie pionowym.
- ✓ Nie używajcie zoomu cyfrowego, gdyż obniża to jakość filmu.
- ✓ Pamiętajcie, że macie około trzech sekund na zaangażowanie widza. Jeśli początek jest nudny, widz nie dokończy filmu, nawet jeśli reszta filmu jest interesująca.
- ✓ Dodajcie napisy do swojego filmu (wiele osób nie zawsze może włączyć dźwięk podczas przeglądania portalów społecznościowych).

Tworzenie wykresów i infografik

Dzięki infografikom możemy łatwiej przyciągnąć uwagę czytelnika i wyjaśnić informacje, które byłyby trudne do zrozumienia w tekście. Tworząc wykresy i infografiki, nie zapomnij o odpowiednim rozmiarze czcionki i stonowanej kolorystyce, aby kolory nie przytłaczały informacji. Możesz skorzystać z bezpłatnych programów (np. Canva).

6. Po powrocie z wywiadu terenowego kontynuuj poszukiwanie informacji.

Wywiady i doświadczenia w terenie na pewno przyniosą Wam nową wiedzę. Możecie natknąć się na temat, o którym wcześniej nie słyszeliście. Dlatego wróćcie do poszukiwań w Internecie/literaturze, aby poszerzyć wiedzę z danej dziedziny lub zapytajcie o to ekspertów.

7. Zaczynajcie pisać.

Artykuł składa się zwykle z trzech części:

- Główny akapit: włączcie czytelnika do Waszej historii. Początek raportu nie musi zawierać najważniejszych informacji, ale powinien zwrócić uwagę czytelnika. Czytelnik powinien chcieć dowiedzieć się więcej na ten temat.
- Treść: zawiera wyjaśnienie problemu, o którym chcesz napisać. Jako przykład możesz dodać historie z miejsc, w których problem został rozwiązany.
- Konkluzja: na końcu każdego raportu powinno być podsumowanie. Jaka jest konkluzja tej historii?

8. Dodatkowe informacje i cytaty.

Wypowiedzi poszczególnych osób dodadzą Waszej historii wiarygodności i uczynią ją ciekawszą. Możecie sparafrazować wypowiedzi i wykorzystać je jako źródło. Wybierzcie takie fragmenty wypowiedzi, w których zawarte są nie tylko fakty, ale także emocje i opinie. W raporcie ważne jest też, aby nie zapomnieć o faktach, które pomogą czytelnikowi zrozumieć Wasz temat. Te fragmenty są jednak trudniejsze dla czytelnika. Czyta je powoli i musi się bardziej skoncentrować. Dlatego dobrze jest przeplatać je fragmentami z cytatami, które ożywią tekst.

9. Stwórzcie chwytliwy, ale autentyczny nagłówek. Przeplatajcie tekst podtytułami.

Paradoksalnie nagłówek najlepiej tworzyć dopiero po napisaniu całego tekstu. Powinien on uchwycić główne przesłanie artykułu. Musi być efektowny i chwytliwy.

10. Nie zapomnijcie ponownie przeczytać tekstu

Każdy popełnia błędy, więc najlepiej przeczytaj tekst dwa razy, sprawdź gramatykę i literówki. Dobrze, aby tekst przeczytała osoba która nie brała udziału w pisaniu.

Poniższe zasoby dotyczące raportów mogą ułatwić pracę nad artykułem:

- Infografika: <https://piktochart.com/>
- Narzędzia Google dla dziennikarzy: <https://newsinitiative.withgoogle.com/training/>
- Samouczek tworzenia dobrego filmu: https://www.youtube.com/watch?v=bTT_TZpeNCw&feature=emb_logo

Jak pracować z mediami społecznościowymi?

Media społecznościowe, informacje prasowe, blogi i biuletyny pomogą Wam w promowaniu działań zespołu. Zanim zaczniecie udostępniać informacje w różnych mediach społecznościowych, utwórzcie tekst w dokumencie tekstowym i dostosujcie go do poszczególnych mediów społecznościowych. Korzystanie z tych samych treści na wszystkich kanałach to typowy błąd początkującego. W dzisiejszym świecie tak zwane hashtagi (#) są częścią mediów społecznościowych takich jak Instagram, Facebook, Twitter i LinkedIn. Jest to słowo kluczowe, którego możesz użyć do otagowania artykułów, dokumentów lub ich części, takich jak zdjęcia i filmy. Hashtagi pomagają zebrać wszystkie informacje na dany temat, a tym samym zwiększyć jego widoczność w mediach społecznościowych. W przypadku postów związanych z projektem PULCHRA nie zapomnij użyć hashtagów:

#PULCHRA

#ScienceInTheCity

#UrbanEcosystem

Facebook

Facebook to odpowiednie miejsce do promowania Waszych działań. W ten sposób budujesz wirtualną społeczność. Ważne, aby posty były dostosowane do grupy docelowej. Skorzystajcie z Facebooka, jeśli chcecie, aby Twoi obserwatorzy poznali konkretny wynik Waszych badań i działań. Twój post nie powinien być dłuższy niż pięć linijek. Im krótszy i bardziej zwięzły post, tym większe prawdopodobieństwo, że Wasi obserwatorzy go przeczytają.

Elementy posta na Facebook'u:

- Tekst: musi zwrócić uwagę, maksymalnie 5 linijek, np. informacja o wynikach badań/przedstawienie zespołu/dzielenie się historiami zaangażowanych osób;
- Emotikony;
- Linki: do artykułów i stron internetowych lub innych wyników Waszych badań, ale także do osób, organizacji;
- Zdjęcia: np. ze spotkań zespołu, czy z badań;
- Wideo: pamiętajcie o nagrywaniu pionowo, najlepiej dodajcie też napisy. Możecie także skorzystać z funkcji transmisji na żywo;
- Pytania, wyzwania, konkursy: zaangażuj swoich obserwujących w badania, pokażcie im, że jesteście zainteresowani ich opinią;
- Zaproszenia na imprezy.

Jak powinien wyglądać post na Facebooku?

- Informuj: podkreślaj ciekawe momenty, ale nie ujawniaj wszystkiego! Waszym celem jest przyciągnięcie czytelnika, aby przeczytał Wasz artykuł lub sprawdził stronę internetową swojego zespołu.
- Tagi: koledzy z klasy, przyjaciele, organizacje i instytucje, o których wspominasz w tekście. Napiszcie dane osoby/organizacji i umieść przed nim @.
- Link: skierujcie użytkowników do witryn, na których dowiedzą się więcej o Waszych badaniach. Zalecane jest skrócenie linku. Możesz skorzystać z darmowych opcji internetowych, takich jak <http://bitly.pl/>.
- Dodajcie zdjęcie lub film: idealny rozmiar obrazu na Facebooku: 800x600.

- Dostosujcie posty do urządzeń mobilnych: publikuj na Facebooku tylko takie zdjęcia, których treść będzie widoczna nawet na telefon komórkowy. Jeśli robicie film na Facebooku, nakręćcie go pionowo.
- Zaangażujcie swoich czytelników: skomentujcie artykuł jako pierwsi. Dodaj pytanie angażujące odbiorców. Dyskusja przyciągnie więcej użytkowników.
- Bądźcie dostępni: ważne jest, aby odpowiadać na pytania innych osób pod Waszym postem.
- Bądźcie pozytywnie nastawieni: użytkownicy są wtedy bardziej skłonni przeczytać post.
- Zachowajcie cykliczność: nie musisz codziennie dodawać nowych postów, jeden post tygodniowo będzie wystarczający. Ważne jest, aby zachować regularność.

Instagram

Instagram jest odpowiedni szczególnie do udostępniania zdjęć i filmów. Jest idealny do przyciągania uwagi rówieśników, odpowiedni do szybkich i aktualnych informacji o Waszych badaniach.

Czym się podzielić?

- Historia: zdjęcia z codziennych wydarzeń z podpisem. Nie musicie się martwić długimi napisami na Instagramie po prostu udostępnicie ładne zdjęcie z jednym zdaniem.
- Filmy: pokazujące interesujące fakty z badań. Jedną z najczęściej używanych funkcji Instagrama to transmisja na żywo.
- Zdjęcia w kanale: dotyczy to zdjęć zawierających informacje, które zainteresują Waszych fanów jutro lub za tydzień.

Jak powinien wyglądać post?

- Edycja: użytkownicy Instagrama lubią naprawdę ładne zdjęcia. Nie bójcie się sięgać po aplikacje takie jak np. Picasa, aby edytować swoje zdjęcia. Nie nadużywajcie jednak korekt i filtrów.
- Podpis: Wasz tekst powinien przyciągać uwagę; w tym celu dobrze sprawdzą się pytania.
- Tag: przyjaciele, koledzy z klasy, instytucje, które są na zdjęciu lub mają coś wspólnego.
- Nie zapomnijcie o hashtagach: nowi fani znajdą Was po hashtagach!
- Okresowość: pamiętajcie o regularności (co najmniej dwa razy w tygodniu).
- Nagrywajcie filmy w pionie.

Youtube

YouTube to idealna platforma do udostępniania długofalowych wyników swoich badań w formie wideo, które możesz wykorzystać w swoim artykule lub na Instagramie i Facebook'u.

YouTube to druga najpopularniejsza sieć społecznościowa w historii. Użytkownicy YouTube oglądają do miliarda godzin filmów każdego dnia. Jest to sieć społecznościowa dla wszystkich grup wiekowych. To właśnie na YouTube możesz kierować treści zarówno do swoich rówieśników, jak i do ogółu społeczeństwa. O czym powinniście pamiętać?

- Utwórzcie konto YouTube razem ze swoimi nauczycielami lub poproś nauczycieli o utworzenie i zarządzanie kontem za Ciebie.
- Dodajcie film, pamiętaj, że macie około trzech sekund na zaangażowanie widza.

- Możecie użyć Waszego wideo również na Facebooku, Instagramie lub w dalszej części artykułu.
- Korzystajcie z darmowych programy do edycji dla telefonów komórkowych: np. FilmoraGo, Adobe Premiere Clip

Twitter

Twitter jest idealny do pisania, zwięzłych i jasnych informacji o bieżących wydarzeniach. Jest używany głównie przez starsze pokolenie. Osoby zainteresowane tym, co publikujecie odnajdą Cię dzięki hashtagom. Post nie może być dłuższy niż 280 znaków, gdyż takie są limity na Twitterze. Jeśli napiszecie tweeta po angielsku, dołączając @pulchra_eu, to poinformujesz o poście osobę prowadzącą konto.

Post na blogu

Macie pierwsze wyniki badań? Napiszcie na ten temat krótki raport. Podsumujcie, co zaplanowaliście i czego się nauczyliście. Blog służy do promowania Waszej aktywności, wspólnego projektu i wspólnych celów. Nie bójcie się pochwalić w poście swoimi dokonaniem lub podziękować osobom, które pomogły Wam w projekcie. W przeciwieństwie do normalnego wiadomości, możesz zwracać się do czytelników swojego bloga. W poście możecie też zaprosić ludzi do zaangażowania się w Wasz projekt, zrobić dla nich konkurs, lub skierować ich do ważnych dokumentów i informacji. Dzielcie się postami i artykułami z Koordynatorem Krajowym, a niektóre wpisy być może pojawią się na głównej stronie projektu!

Informacja prasowa

Czy Wasz zespół organizuje wydarzenie, na którym zaprezentujecie swoje wyniki innym? A może wpadliście na jakiś wyjątkowy pomysł? W takim razie czas na komunikat prasowy! Możecie użyć informacji prasowej, aby poinformować media, że zbliża się interesujące wydarzenie lub planujecie coś co może ich zainteresować. Nie bójcie się napisać komunikatu prasowego i wysłać go do lokalnych mediów! Jeśli przyciągniecie ich uwagę, mogą napisać o Waszym wydarzeniu. Artykuł w Waszej szkolnej gazecie to też świetny pomysł!

Jak powinna wyglądać informacja prasowa?

Przed rozpoczęciem pisania zastanówcie się jaka będzie grupa odbiorców Waszej informacji prasowej. Czy piszecie komunikat prasowy dla rodziców, nauczycieli czy ogółu społeczeństwa? Kto mógłby być zainteresowany raportem? Wybierzcie odpowiednio swój styl pisania.

Tytuł: musi być chwytliwy i przyciągać uwagę.

Miejsce: na początku wiadomości wpiszcie miejsce i datę utworzenia.

Pierwsze zdanie: często decyduje o tym, czy dziennikarze w ogóle przeczytają tekst. Najważniejsze informacje powinny być już zawarte w pierwszym zdaniu. Odpowiedź na pytania: Co? Kto? Gdy? Gdzie? W jaki sposób? Dlaczego?

Opis: podajcie czytelnikowi więcej szczegółów.

Cytaty: przedstawienie punktu widzenia różnych osób.

Linki: pokazanie gdzie znaleźć więcej informacji.

Dodatkowe informacje: nie zapomnijcie podać informacji o swojej organizacji/szkole oraz informacji o Koordynatorze Krajowym i projekcie PULCHRA. Zamieśćcie odpowiednie logo.

Kontakt: każda informacja prasowa zawiera na końcu osobę do kontaktu, do której dziennikarze zwracać się z pytaniami. Powinien to być ktoś, kto zawsze odbiera telefon i ma dobrą wiedzę nt. wyników badań i działań innych członków zespołu.

Co zrobić z komunikatem prasowym?

1. Wyślijcie informację prasową do lokalnych mediów, które koncentrują się na tematach takich jak edukacja czy ochrona środowiska (mogą to być na przykład lokalne gazety lub czasopisma). Najlepszym sposobem jest skontaktowanie się z konkretnym dziennikarzem zajmującym się tematem.
2. Oprócz samej informacji prasowej ważne jest również, aby napisać angażujący i zwięzły tekst w e-mail wysłany do dziennikarzy wraz z komunikatem prasowym. W treści maila przedstawcie szkołę i projekt.
3. Możecie również opublikować informację prasową na stronie internetowej szkoły lub w szkolnym czasopiśmie.
4. Jeśli uzyskacie informacje w mediach, poinformuj koordynatorów projektu PULCHRA.

DZIESIĘĆ ZASAD BEZPIECZEŃSTWA W INTERNECIE

1. Wykorzystanie zdjęć

Łatwo dostępne zdjęcia wszelkiego rodzaju w Internecie zachęcają nas do wykorzystania ich w naszym artykule lub na Facebooku. Nie jest to jednak takie proste. Każdy obraz, zdjęcie, wykres czy infografika ma swojego autora. Obrazy są podlegają prawu autorskiemu i dlatego możecie ich używać tylko za zgodą autora lub kupując licencję. Nie wystarczy uczciwie zacytować stronę, na której znaleźliście zdjęcie. Rozwiązaniem nie jest też przycinanie, ani obracanie obrazu. Jeśli użyjesz zdjęcia nielegalnie, możecie zapłacić grzwnę. Dlatego lepiej, jeśli sami zrobicie zdjęcie.

2. Uważajcie na wirusy

Złapanie wirusa w Internecie niestety bardzo proste. Ważne jest, aby mieć program antywirusowy na komputerze i na telefonie komórkowym. Jak się chronić? Nie otwierajcie wiadomości e-mail i załączników o podejrzanych treściach i od nieznanymi nadawców. Unikajcie klikania w nieznane linków i zachowajcie ostrożność podczas pobierania gry lub nieznanymi darmowych programów.

3. Nie daj się nabrać na fake newsy

Fałszywe lub niezaweryfikowane wiadomości wprowadzające w błąd, mogą sprawić, że znalezienie potrzebnych informacji i wiedzy może być bardzo trudne. Istnieje kilka zasad, aby nie dać się złapać:

✓ Zwróćcie uwagę na źródła. Jeśli w tekście nie ma źródeł, to znaczy, że autor również nie znalazł ich lub nawet ich nie szukał. Zwróć też uwagę, kto jest autorem artykułu.

✓ Nie zapominaj, że nic nie jest czarno-białe, a jeśli autor artykułu twierdzi inaczej, to znowu jest powód do ostrożności. Czy autor artykułu zostawił miejsce na inne głosy?

✓ Strzeżcie się także fałszywych autorytetów. Widzimy to również w mediach, gdy dziennikarze oszczędzają czas i nie szukają sprawdzonych informacji. Sprawdźcie na kogo się powołują – na jakich naukowców, z jakich instytucji.

Autorzy fake newsów nie boją się manipulować obrazami i wykresami, ale także naszymi emocjami. Podobnie większość nagłówków artykułów, nawet w poważnych mediach, ma przyciągnąć uwagę czytelnika. Jeśli artykuł wzbudza w Tobie silne emocje, zastanów się nad jego treścią i sprawdź czy zawarte w nim informacje są prawdziwe.

4. Jesteśmy w tym razem

Weryfikujcie wspólnie z nauczycielami i rodzinami wyszukane informacje. Wspólne przebywanie w „cyfrowej dżungli” i ostrzeganie siebie nawzajem przed niebezpieczeństwem jest bardzo ważne.

5. Niezabezpieczone wi-fi

Bądźcie ostrożni i starajcie się unikać niesprawdzonych Wi-Fi, gdyż haker może uzyskać dostęp do Waszych danych na telefonie komórkowym.

6. Dane osobowe nie należą do Internetu

Zastanów się dwa razy, zanim udostępnisz informacje, takie jak telefon komórkowy, adres lub wiek.

7. Zachowajcie równowagę

Pamiętajcie, że zbyt długie przebywanie w internecie i przed monitorem komputera jest szkodliwe. Koniecznie znajdźcie czas na spacer, aktywność fizyczną i spotkania „twarzą w twarz”!

8. Uważaj na mowę nienawiści

Internet dał nam wolność, szybki dostęp do informacji, ale także pewien poziom anonimowości. Wielu ludziom łatwiej jest przelać swoje myśli online z bezpiecznego miejsca za monitorem, niż przekazać swoją opinię na żywo. Często prowadzi to do niepotrzebnych kłótni i emocji. Po prostu spróbujcie zachowywać się w sieci tak, jakbyście traktowali ludzi, których spotykacie na ulicy. Nie przyczyniajcie się do rozpowszechniania mowy nienawiści.

9. Doświadczajcie! Podzielcie się tym później

Często zapominamy cieszyć się chwilą, ponieważ chcemy podzielić się przeżyciami z naszymi przyjaciółmi w sieci. Najpierw cieszcie się magią chwili i dopiero później dzielcie się nią z innymi! Nic się nie stanie, jeśli udostępnicie swój post kilka godzin później lub następnego dnia.

#BeSafe: Inne źródła w języku angielskim:

- Bezpieczeństwo w Internecie <https://www.youtube.com/watch?v=HxySrSbSY7o>
- Bezpieczeństwo w Internecie dla młodszych dzieci
<https://www.youtube.com/watch?v=aMSHtE42mmI>
- TEDtalk „Jak być bezpiecznym w Internecie, od młodej osoby”
<https://www.youtube.com/watch?v=hV1sigh6WKA>
- Czytanie wiadomości online
<https://www.youtube.com/watch?v=IwptAak6Vho&list=PL8TjVyuBdsCnTZiAYcQcF4v6dw0nIRJm&index=7>

AKTYWNOŚCI DLA REPORTERÓW

AKTYWNOŚĆ 1 BALON

15 min

formułowanie pytań badawczych i wybór tematów

POTRZEBUJECIE

- karteczki post-it
- balon narysowany na tablicy lub arkuszu
- długopisy

PRZEBIEG AKTYWNOŚCI

Przeprowadźcie burzę mózgów z pytaniami na temat, w którym będziecie działać. Wypiszcie wszystkie pytania na kartkach post-it. Następnie Waszym zadaniem jest wybranie 10 pytań, którymi będziecie się zajmować.

Narysujcie na tablicy lub arkuszu ogromny balon i wyobraźcie sobie, że nim leccie. Przyklejcie Wasze karteczki post-it z pytaniami na balon.

Balon spada, ponieważ pytania go obciążają. Aby balon ponownie poleciał, trzeba zrezygnować z jednego pytania i wyrzucić je za burtę, potem kolejne i kolejne, aż pozostanie tylko 10 pytań.

AKTYWNOŚĆ 2

6W

5-15 min

spojrzenie na temat z różnych perspektyw i odkrycie powiązań pomiędzy tematami

POTRZEBUJECIE

- notatniki
- długopisy

PRZEBIEG AKTYWNOŚCI

Nazwa techniki wynika z faktu, że w języku angielskim wiele słów pytających zaczyna się na W (dlaczego, co, gdzie, kiedy, kto itd.). Najważniejsze jest pytanie DLACZEGO? Technika pomaga uczniom stworzyć wiele zależności w temacie i dostają możliwość odnalezienia informacji i pomysłów, które do tej pory pozostawały niezbadane.

Wypróbujcie technikę z dowolnym tematem. Motywuj uczniów do zadawania różnych pytań (nie tylko pytań DLACZEGO?).

AKTYWNOŚĆ 3

MAPA MYŚLI

15 min

szukanie powiązań i zależności w wybranym temacie

POTRZEBUJECIE

- karta A3
- kolorowe flamastry

PRZEBIEG AKTYWNOŚCI

W trakcie aktywności uczniowie określają problemy w swoim otoczeniu lub mieście i szukają możliwych rozwiązań. Następnie zapisują te pomysły, logicznie je sortują i łączą.

Uczniowie piszą wyrażenie „moje otoczenie” lub nazwę swojego tematu bezpośrednio na środku ich kartki. Następnie piszą skojarzenia, które odnoszą się do ich tematu. Starajcie się zapisywać wszystko, co przyjdzie Wam na myśl w tym temacie i łączcie myśli za pomocą strzałek i kolorów. Możecie też wprowadzić jakieś dodatkowe rysunki, które pomogą Wam w uporządkowaniu tematu.

AKTYWNOŚĆ 4

WYPRAWA W TEREN

30 min

obserwacja otoczenia, zebranie informacji o wyzwaniach w okolicy/mieście

POTRZEBUJECIE

- ankiety
- kolorowe flamastry

PRZEBIEG AKTYWNOŚCI

Podziel uczniów na grupy, które zajmą się różnymi wybranymi wyzwaniami. Zadaniem grup będzie przygotowanie i przeprowadzenie ankiety wśród osób z sąsiedztwa o tym, jak postrzegają wybrane przez nich wyzwanie. Możecie zapytać krewnych, rodziców, sąsiadów lub przypadkowych przechodniów. Zbadajcie, czy wybrany przez Was problem przeszkadza też innym osobom i co mogłoby go rozwiązać. Do tworzenia ankiety przyda Wam się odpowiedź na następujące pytania:

- ✓ Interesujący nas problem (temat):
- ✓ Celem naszej ankiety jest (Czego chcemy się dowiedzieć za pomocą ankiety?):
- ✓ Nasza hipoteza (założenie), którą chcemy potwierdzić (lub obalić):
(Przykład: Większość respondentów uważa, że problem odpadów z tworzyw sztucznych wokół szkoły jest poważny i należy go rozwiązać)
- ✓ Do kogo chcemy się zwrócić i gdzie przeprowadzimy ankietę?
- ✓ Pytania, które chcemy zadać w naszej ankiecie:
- ✓ Jak przeprowadzamy ankietę?

AKTYWNOŚĆ 5

CZEGO SIĘ JUŻ DOWIEDZIELIŚMY?

30 min

podsumowanie zebranych informacji

POTRZEBUJECIE

- notatniki
- długopisy

PRZEBIEG AKTYWNOŚCI

Każda grupa przedstawia wyniki swojej ankiety. Przedstawcie problem, jaki wybraliście i Wasze wyniki ankiet. Na koniec uczniowie w grupach powinni zdecydować, czy chcą kontynuować rozwiązywanie wybranego przez siebie problemu, czy chcą zająć się zupełnie nowym problemem, który napotkali podczas ankiety.

Pytania pomocnicze do dyskusji:

- Liczba respondentów: (także płeć, przedział wiekowy itp.)
- Czego się dowiedzieliście (krótkie wnioski z naszej ankiety, ciekawe ustalenia...)
- Czy Wasza hipoteza została potwierdzona/odrzucona w badaniu.

AKTYWNOŚĆ 6

KULA ŚNIEGOWA

20 min

określenie problemów i szukanie rozwiązań

POTRZEBUJECIE

- kartki A4 (po dwie dla każdego ucznia)
- długopisy

PRZEBIEG AKTYWNOŚCI

Zapewnijcie wystarczająco dużo miejsca do poruszania się w klasie lub najlepiej skorzystaj z terenu przy szkole. Każdy uczeń otrzymuje dwie kartki A4. Każdy pracuje sam, a zadaniem jest napisanie na otrzymanych kartach problemu ekologicznego, jaki występuje w miejscu lub mieście, w którym żyjecie. Następnie każdy składa swoje kartki na kształt kuli śnieżnej.

W kolejnej fazie aktywności odbędzie się bitwa na śnieżki. Uczniowie będą rzucać w siebie śnieżkami. Pamiętajcie o zasadzie, że nie rzucamy się w twarz i zawsze zwracamy uwagę na bezpieczeństwo!

Uczniowie rzucają przez chwilę śnieżkami, mogą podnosić kule z ziemi i rzucać ponownie, bez względu na to, czyj papier był pierwotnie. Po skończonej bitwie na śnieżki każdy losowo podnosi dwie śnieżki, rozpakowuje je, czyta i przedstawia zapisane problemy.

Przeprowadźcie dyskusję o tym, jak postrzegacie dane problemy i które z nich rozumiecie jako najważniejsze i pilne do rozwiązania. Czy niektóre problemy się powtarzały?

AKTYWNOŚĆ 7

WYWIAD

45 min

poznanie zasad przygotowania wywiadu

POTRZEBUJECIE

- notatniki
- długopisy
- nagranie dowolnego wywiadu

PRZEBIEG AKTYWNOŚCI

Przeprowadźcie dyskusję:

1. Zapytaj uczniów, co sobie wyobrażają, kiedy mówisz „wywiad”. Spróbujcie razem znaleźć i zapisać terminy, które najlepiej tłumaczą zagadnienie. Zapytaj ich, jaki wywiad ostatnio widzieli, przeczytali, lub słyszeli.
2. Zaproponuj uczniom odtworzenie przykładowego wywiadu. Ich zadaniem podczas rozmowy będzie monitorowanie, jak dziennikarz zadaje pytanie, jakie to pytania, o co pyta i w jaki sposób rozmówca odpowiada na jego pytania.
3. Odtwórz próbkę wywiadu (wystarczy kilka minut).
4. Zapytaj uczniów o ich obserwacje po wysłuchaniu próbki. Jak przebiegł wywiad? Jak zaczął dziennikarz? Jak przedstawił rozmówcę? O co zapytał? Jak sformułowano pytania?
5. Powiedz uczniom, że praca nad wywiadem obejmuje kilka faz - faza przygotowania, faza rozmowy, faza obróbki materiału. Wszystkie te fazy są niezbędne dla uzyskania wysokiej jakości wyniku.
6. Podziel uczniów na grupy. Jedna grup będzie poproszona o przeprowadzenie burzy mózgów i wypisanie wszystkiego, co należy zrobić, aby rozmowa mogła się odbyć i jak się do tego przygotować. Inna grupa powinna sporządzić listę tego, jak należy zorganizować samą rozmowę. Ostatnia grupa zapisuje, co należy robić po wywiadzie.
7. Uczniowie prezentują swoje listy dla każdego etapu, a inni mogą dodawać swoje pomysły.

Rozdaj uczniom arkusz **Fazy Wywiadu** aby łatwiej było im uporządkować wiedzę i przygotować swój wywiad.

Fazy wywiadu:

I. Przed wywiadem:

1. Zastanów się, z kim będziesz rozmawiał. Kim są Twoi odbiorcy? Kto przeczyta lub odsłucha wywiad? Na pewno inaczej postępowalbyś przygotowując wywiad dla dzieci, młodzieży, rodziców, inaczej dla środowiska naukowego itp.
2. Jaki wywiadu zamierzasz przeprowadzić? Informacyjny - nie publikowany jako wywiad (ale w artykule zamieścisz cytaty)? Krótki lub duży wywiad, który opublikujesz w całości?
3. Jak zamierzasz przeprowadzić wywiad? (Osobiste – twarzą w twarz, telefon, e-mail, online...)
4. Wcześniej ustal szczegóły – termin, miejsce, poinformuj o czasie trwania rozmowy, kto weźmie udział w rozmowie (jeśli będzie jeszcze ktoś - fotograf, inny człowiek). Poinformuj o celu wywiadu, a także o tym gdzie zostanie opublikowany (i czy rozmówca będzie mógł go ocenić przed publikacją).
5. Zapoznaj się szczegółowo z osobą, z którą przeprowadzany jest wywiad: czym się zajmuje, czy odnosiła się już wcześniej to zaproponowanego tematu itp.).
6. Przystuduj szczegółowo temat Waszej rozmowy.
7. Przygotuj konkretne pytania, które chcesz zadać. Ustal priorytet pytań (które na pewno chcesz zadać, a które można pominąć w przypadku ograniczeń czasowych). Możesz podzielić się pytaniami z rozmówcą przed wywiadem, aby mógł się do nich przygotować.
8. Zadawaj pytania otwarte czyli takie, na które zazwyczaj nie da się odpowiedzieć jednym słowem.

II. Wywiad

1. Przyjdź na czas i przygotuj się, sprawdź narzędzia (czy wszystko działa, baterie są naładowane itd.) Jeśli jest więcej osób, wyjaśnij role – kto pyta, kto nagrywa dźwięk, kto robi zdjęcia.
2. Postaraj się stworzyć przyjemną atmosferę podczas rozmowy – jesteś tam, aby poznać opinię rozmówcy, a nie narzucać swoje poglądy.
3. Sformułuj pytania zwięźle i dokładnie. Nie łącz więcej pytań w jedno i nie umieszczaj w pytaniach swoich odpowiedzi ani własnej opinii. Respondent musi wyraźnie zrozumieć, o co prosisz, a dopiero wtedy uzyskasz jasną odpowiedź.
4. Nie pytaj o rzeczy, które można znaleźć w innych wiarygodnych źródłach. Raczej pytaj o to, co trzeba wyjaśnić, doprecyzować.
5. Pilnuj czasu i konsekwentnie zadawaj pytania, na które chcesz odpowiedzieć podczas wywiadu. Jeśli respondent unika odpowiedzi lub zmienia temat, wróć do pytania ponownie.

III. Obróbka wywiadu

1. Ostateczna rozmowa nie musi być i nie jest dokładnym zapisem rozmowy. Możesz edytować zdania, ale musisz zachować ich znaczenie. Możesz usunąć fragmenty, które nie są związane z tematem.
2. Przestrzegaj zasad, które wcześniej uzgodniłeś z rozmówcą. Jeśli ustaliliście, że rozmówca zobaczy wywiad przed publikacją, to wywiąż się z tej obietnicy.

AKTYWNOŚĆ 8 WYKRES UCZUĆ

10-15 min

ocena emocji przy pracy nad projektem

POTRZEBUJECIE

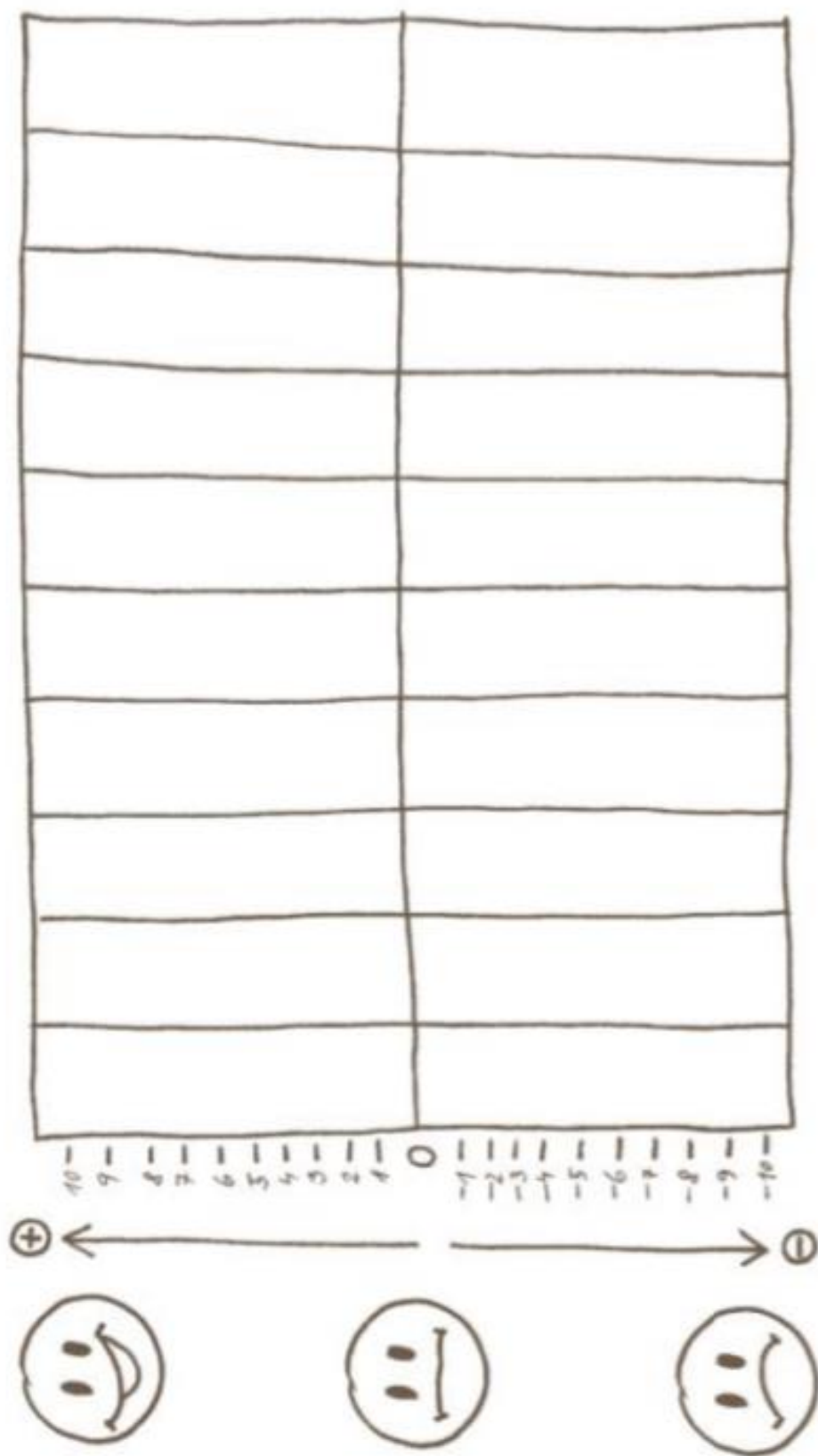
- wykres uczuć dla każdego ucznia lub duży wydruk zawieszony na tablicy
- długopisy

PRZEBIEG AKTYWNOŚCI

Ewaluacja może służyć do oceny wyników pracy uczniów, jej poszczególnych części lub całości projektu.

Daj uczniom „wykres uczuć” i poproś ich, aby wskazali na wykresie, jak się czują przy pracy nad projektem. Uczniowie oceniają w skali od 10 do -10, gdzie 10 to najlepsza ocena. Na koniec poproś ich, aby podzielili się i omówili swoje wyniki w grupach.

Wykres uczuć

AKTYWNOŚĆ 9

CEL

10-15 min

ocena aktywności

POTRZEBUJECIE

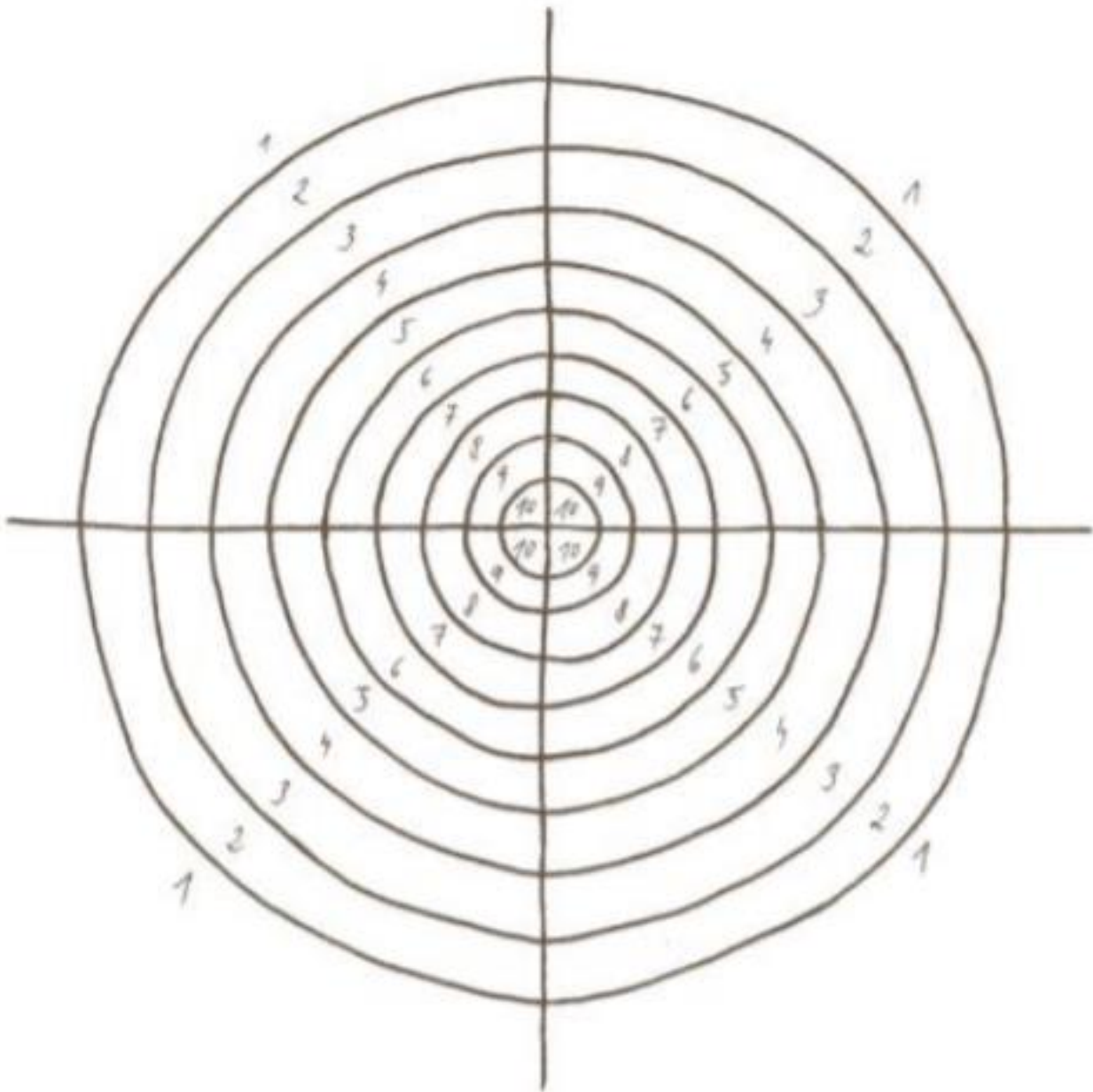
- „tablica celu” dla każdego ucznia lub duży wydruk zawieszony na tablicy
- flamastry/kredki

PRZEBIEG AKTYWNOŚCI

Daj uczniom grafikę tablicy z celem i poproś ich, aby wskazali jak się czują w zadaniu/projekcie. Uczniowie oceniają w skali od 1 do 10, gdzie 10 to najlepsza ocena.

Każda sekcja celu może być wykorzystana do jednego aspektu oceny projektu. Uczniowie mogą również zaznaczyć swoją ocenę w jednej dużej wydrukowanej tablicy, używając różnych kolorów. Na koniec poproś uczniów, aby podzielili się i omówili swoje wyniki w grupach.

Tablica celu

AKTYWNOŚĆ 10

TWITTER'OWY POST

10 min

wybór kluczowych informacji

POTRZEBUJECIE

- kartka
- długopisy
- dowolny tekst

PRZEBIEG AKTYWNOŚCI

Sieć społecznościowa Twitter jest specyficzna, ponieważ ogranicza długość wiadomości. Post nie może być dłuższe niż 280 znaków. Może się to wydawać ograniczające, ale ma to swój cel aby wyciągnąć najważniejsze informacje.

Rozdaj uczniom krótki tekst na dowolny temat. Poproś ich, aby spróbowali wydobyć kluczową wiadomość z tekstu, tak aby udało się zamiesić informację jako jeden post na Twitter.

AKTYWNOŚĆ 11 CZY TO PRAWDA?

30 min

uczniowie oceniają wiarygodność różnych źródeł informacji

POTRZEBUJECIE

- kartka
- długopisy
- dowolne fragmenty tekstów

PRZEBIEG AKTYWNOŚCI

Przygotuj krótkie teksty z różnych źródeł. Na początku klasa pracuje razem, a nauczyciel lub wybrani uczniowie czytają na głos wszystkie fragmenty. To jest następnie praca w grupie (grupy 3–5 uczniów). Każda grupa realizuje zadania i zapisuje swoje odpowiedzi:

Zadanie 1: Dodaj nazwy źródeł do ich fragmentów tekstowych

Zadanie 2: Zapisz uzasadnienie swojego wyboru

Zadanie 3: Oceń wiarygodność poszczególnych źródeł dla uczniów (w skali od 1 do 5, gdzie 5 oznacza „niezawodny”, a 1 „niewiarygodny”).

Często oceniamy wiarygodność źródła na podstawie naszych wcześniejszych doświadczeń. W przypadku tekstów fachowych obowiązuje zasada, że w przypadku przyjętych danych, odwołujemy się do pierwotnego autora wraz z rokiem wydania pracy. Czytelnik ma wtedy możliwość wyszukania oryginalnych informacji i natychmiast wie, jak aktualna jest wiedza. W przypadku tekstów profesjonalnych zawsze powinna znajdować się bibliografia.

Po realizacji zadań przez uczniów przeprowadźcie krótką dyskusję o tym, dlaczego uważacie, że niektóre źródła informacji są bardziej niezawodne niż inne.